

Papi celibatus

Írta

Martinovich Sándor S. J.

*?

Pécs, 1918.

Dunántúl (Wessely és Horváth) R. T. könyvnyomdájából.

TÁRTALOM:

Papgyűlőlet,	3
A celibátus magvai.....	7
Aszkéták kora.....	10
Kényszer-celibátus?	14
Oroszlánszív — oroszlánerő.	17
Egyéb okok.....	21
Tájékozatlanság.....	26
Papi botrányok,	32
A pap keresztre.....	37

Egyházmegyei hatóságtól 1170-1918.; alatt engedélyeivé.

Nihil obstat. Stephanus Siposdr., censor

Imprimatur. Quinque-Écclesiia. 23. Marti a. 1918.

† Július m. p. episcopus.

I. Papgyűlölet.

A papgyűlölet mindig jellegzetes vonása a kornak. A papiszony a keresztény éra alatt egyáltalában az idők jele volt. Mióta az első „Feszítsd meg!” elhangzott Pilátus udvarában, azóta a „második Krisztus”, a klérus iránt való szerető ragaszkodás vagy tajtékszó gyűlölet volt a két szemben álló tábor legolvashatóbb zászlóföliirata. Napjainkban is erről ismerhetjük föl leghamarabb Krisztus vagy Béni Ál szellemét. Minél mélyebbre süllyed egy kor vagy társadalmi osztály, annál szembeszökőbb nála a papgyűlölet. És rögtön tudjuk, micsoda társaságba jutottunk, mi helyt előszeretettel papi botrányokat találnak föl.

Nos, minden nem rossz bízonyítvány a katalikus papsággal szemben. Pergötüzet nem nyúlfalkára szokott adni az ellenség és negyvenketes ágyúból nem düledező vityillőr lövünk.

Ha valahol koncentrikus támadásra egyesül az ellenség, azzal beisméri, hogy ott fontos áttörni. Éppúgy félelmetes energia jele és örök büszkessége a *katholikus* papságnak, ha úgyszólvan *csak* őt gyűlöli és *csak* őt vádolja örökké a Krisztusellenes tabor. Mert ezzel hallgatagon elismeri, hogy a katholikus pap tól a legmagasabb erkölcsi ideál megtettesítését várja a kereszteny köztudat. „Amikor hatezer árdrágítót és tízezer hadsereg-szállítót ítélez el a törvényszék — mondja Bangha Béla — az nem kelt akkora szenzációt, mint hogyha csak egy prépost is a bíróság elé kerül. Húszezer szerencsétlen nőnek ad bő foglalkozást és kenyereset a budapesti férfiak úri morálja. De a szennynak és a gyöngeségnek ezen óceánja távolról sem képezi annyi tinta- és nyomdafestékpazarlásnak a tárgyat, mint ha egy katholikus pap egyszer megfeledkezik vagy *állítólag* megfeledkezik magáról. Az utcai lapok soha sem ordítják a szenzációk diadalérzetével, hogy: félre-lépett egy kereskedő, egy politikus, egy ügyvéd, egy újságíró, — de édes csemegeként tüzik a tolluk hegyére, ha egy katholikus pap ballépéséről hozhatnak igaz vagy fiktív leleplezéseket.”¹

Mi ez, ha nem öntudatlan hódolat a katholikus pap előtt, aki hiába mégis csak az erkölcsi

¹ Magyar Kultúra, 1918. febr. 20.-iki sz.

ideál piedesztáljára küzdötte föl magát? Mi ez, ha nem a kath. pap indirekt dicsérete, akiről tudják, hogy a keresztény morálnak nemcsak hirdetője sőre, hanem nagy általánosságban megtestesítője is?

Ez a modern papgyűlöletnek lélektani oka. De ez a titkos rugója a papi nőtlenség rosszakaratú támadásainak is. Mert a celibátus az a lajtorja, amelyen a katholikus pap e magas piedesztálra emelkedhetik. Ha sikerül e lajtorját földönteni, lebukik a piedesztálról a közönséges emberek sorába. Azért veti magát a romlott társadalom az éhes keselyű mohóságával minden igaz vagy költött papi botrányra. A bornemissza ember vizes kancsó ja szálka a duhaj borozók szemében. Mert az a vizes kancsó eleven tiltakozás a mértékkel szeszfogyasztás ellen. Ilyen a papi celibátus: a bonvivant társadalomnak kellemetlen emlékeztetője az önuralom és az önmegtagadás kötelességére. Kelletlen intelem azoknak, akik a szenvédélyek rabjai, A papi talár suhogására meghozzájárul az elaltatott lelkismeret. Mily édes ilyenkor az a gondolat, hogy íme az az ideál lepleibe bujtatott alak is csak olyan közönséges lelki nyomorék, mint én.

Ezért választják a papi nőtlenséget annyi előszeretettel az egyházellenes támadások céltáblájául. Valahogy kiérzi az a fővárosi firkász is,

hogy a celibátussal az Egyház létérdekei függnek össze. Amíg ugyanis a keresztenység embereket támaszt, akik önként a tiszta élet zászlajához szegődnek, addig megvan benne az a hódító hatálom, amely minden időben a legelbűvölöbb várást gyakorolta az emberekre. Már ez oknál fogva sem mondhat le az Egyház a celibátusról, mert ezzel az erő és a szellem bizonyítékáról mondana le. Tizenkilenc század vonult el vészhözön ez intézmény fölött, többször megtépázta azt az idők vihara, de a hatalmas fa még mindig töretlen derékkal áll s a XX. században ízesebb gyümölcsöket terem, mint valaha. Ez életképességének, korszerűségének és kipusztíthatatlan termékenységének csalhatatlan jele. De biztos záloga további fonnmaradásának is.

Azért már pusztán kultúrtörténeti szempontból is érdemes a celibátus keletkezését és fejlődését végigkövetni a történelem fonalán. Érdemes annál is inkább, mert ez a fejlődés tisztán mutatja a jóhiszemű támadóknak — hiszen csak ezeknek szól e kis füzet — azokat a nyomós motivumokat, amelyek az Egyházat a celibátusnak nemcsak ápolására és sürgetésére indították, hanem egy szigorú és sokaknak botránykövül szolgáló törvény hozatalára is. Sajnos, e füzetke kerelei csak nagyon vázlatos áttekintést engednek meg. Ám ez is elég lesz arra, hogy hatálytalanná

tegye azt a ferde beállítást, amellyel máma néha jó katholikus körökben is a celibátust kezelik.

II. A celibátus magvai.

Igen gyönge argumentum az a celibátúellen, hogy annak nyoma sincs az Evangéliumban. Mert az ilyen érvelést foszlányokká szaggatja az az egyszerű megkülönböztetés: a celibátus *parancsa* nincs az Evangéliumban, megengedem; a celibátus szelleme, tanácsa, gyökere nincs az Evangéliumban, azt kereken tagadom és pedig azon egyszerű oknál fogva, mert Krisztus az δ legmeghittebb környezetétől nemcsak a vagyon, hanem a család és a feleség elhagyását is követelte. Midőn a Genezáraph taván elhangzott a Mester szava: „Kövess engem!” — azok a szegény halászok, akik nagyrészt feleségesek voltak, ott hagyták mindenüket és mentek utána. Nem tudtak ellenállni annak a lebilincselő varázserőnek, mely belőle kiáradt. És e perctől fogva soha sem szakadt meg a szeretet rabjainak a láncolata, akik Krisztusért lettek nötlenekké.

Az igaz, Krisztus nem parancsolta senki-nek a nötlenséget. De igen is oda állította azt az Isten földi országa egyik ideála gyanánt. Van-nak szüzen élők — mondja —, akik magukat

tették azokká a mennyek országa kedvéért. Aki fölfoghatja, fogja föl.¹ E szavakkal elvetette ő a celibátus keletkezésének a magvait. És e magvak csakhamar kikeltek. A nős apostolok e perctől fogva lemondanak a házas élet folytatásáról. Szent Pál valóságos dicsőimnuszt zeng a szűzi életről: „Akarnám — írja a korinthusiak első levelében —, hogy mindenjában úgy lennétek, mint én vagyok . . . Mert, aki feleség nélkül vagyon, azokról szorgoskodik, melyek az Úréi, mint tessék Istennek. Aki pedig feleséges, azokról szorgoskodik, melyek a világéi, mint tessék feleségeinek és megoszlott.”²

A Megváltó szava és szent Pál ajánlása nem hangzott el eredménytelenül. Már az első évtizedekben sokan lemondta a mennyek országa kedvéért a házasságról, hogy osztatlanul azokért szorgoskodjanak, amik az Uréi. Már az első apológeták büszkén hivatkoznak a szüzen élők sokaságára és ezt az igaz vallás kritériuma gyanánt állítják a pogány papok elé. Mintha csak azt akarták volna mondani: „Mutassatok föl ti is olyan emberfölötti erőt a nemi ösztönökkel szemben, akkor elhisszük, hogy nálatok is az Isten működik.”

¹ Máté 19. 12,

² TГКог. 7. 7. és 32.

Az igaz, kezdetben a szűzen élők túlnyomó részt a világiak soraiból kerültek ki. Nem volt pozitív törvény, mely azt a papoknak előírta volna. Bajos is lett volna kezdetben elég nőtlen embert szentelni íöl. A zsidóknál szégyen számba ment a nőtlenség. A római birodalomban a Lex Julia et Papia volt érvényben, mely joghátrányokkal sújtotta a nőtleneket. Amikor tehát a keresztenység terjedni kezdett, többnyire csak nős embereket szentelhetett papokká. De hogy már akkor is az önmegtartóztatás volt az ideál, kitűnik abból, hogy szent Pál apostol kiköti: a fölszentelendő legalább ne legyen másodszor nősült ember. Origenes, Eusebius és Tertullián irataiból pedig az is bizonyos, hogy már az első két században a papság nagyrésze vagy egyáltalán nőtlenekből, vagy olyanokból állott, akik mint házasok vették ugyan fől az egyházi rendet, de a fölszentelésük után a feleségüktől külön válva éltek.

Eszerint már e néhány adatból is világos, hogy a legrégebbi Egyházban is élt a papi ideál tudata és hogy a feléje való közeledést eleinte csak a társadalmi viszonyok nehezítették. A III. század folyamán azonban 2gy különös mozgalom, valami „furor asceticus” támadt, amely aztán hatalmas lendülettel előbbre vitte a celibátus gondolatát.

III.

Aszkéták kora.

Az evangéliumi tanácsok szépsége a II. és III. században különös erőt kezdett gyakorolni a tömegekre. Egyre növekedett az aszkéták száma, akik lemondva a világ megengedett örömeiről, magányos visszavonultságban egészen az Istennek szentelték életüket. Ezt a lemondó szellemet nagyban ápolták az akkori viharos idők. A nagyobb városokból, ahol leginkább tombolt a cézárok dühe, sokan a pusztába menekültek az üldözöttések elől. Itt távol a világ zajától, a szabad természet ölén, elfogta őket a magány szeretete. A egyelem hatása alatt pedig kifejlődött bennük a lemondással párosult fegyelmezett éjet: az aszkézis, E két motívum nem veszett ki a lelkekből azután sem, hogy lecsendesült az üldözöttések vihara. A szabad természet varázsa és az égiek után való vágyódás, mint valami szélvész kezdte söpörni az embereket a városokból ki a sivatagba. A puszta zsoltárénektől visszhangzott, remetecellák nőttek ki a földből. Egyiptom után Szíria, Palesztina, Mezopotámia csak úgy ontották az aszkétákat és milánói Ambrus elragadtatással beszél a Földközi-tenger remetékkel benépesített szigeteiről, „amelyek — úgymond — úgy húzódnak egyik parttól a má-

síkig, mint valami drágagyöngyfüzér.” Csodálatos jelenség volt ez. „Valami önfegyelmezési düh — furor asceticus — fogta el az embereket” — jegyzi meg De Maistre. Valamint napjainkban egész népvándorlás észlelhető a falvakból a városok felé: úgy sőpörte akkor valami titokzatos erő az embereket a nagyvárosokból kifelé a vandonba.

Mármost ez az őskeresztény aszkézis döntő lökést adott a papi ideál teljes kialakulásának. A hitélet ez aranykorszakában ugyanis általános lett az Egyházban az a fölfogás, hogy a celibátus a magasabb keresztény tökéletesség egyik követelménye. Illőnek látszott tehát, hogy a papság, mely az evangéliumi tökéletesség tanítója és őre, ne engedje magát a világiak által fölülmulatni, hanem maga is a lemondás és önfegyelmezés állapotát karolja föl. A dolog annál sürgősebbnek látszott, mert az aszkéták és a szüzek már bizonyos lelki arisztokráciát kezdtek alkotni az Egyházban: nagyobb tiszteletben állottak, mint maguk a papok. A hívek rájuk hallgattak, mellőzték a nős papot, mert az ember ösztönserűleg nagyobb bizalommal ott keresi az igazságot és a lelki megnyugvást, ahol nagyobb életszentséget föltételel 3z. Nagy volt tehát a veszély, hogy a hívek papi celibátus nélkül könnyen kísértésbe eshetnek kétségbe vonni a hierarchiának az Egyház

kormányzására vonatkozó kizárolagos jogait. Itt csak egy segíthetett gyorsan és gyökervesen: ha a papság is arra a piedesztálra áll, amelyen eddig az aszkéták állottak; ha a papság nemcsak tekintélyével és tudásával, hanem nagy életszentségével is dokumentálja az Evangéliumot, íme ezek a szempontok bírták rá már a III. század pacait, hogy mind sűrűbben válasszák önként a nőtlenséget. Ezekhez járulnak később a célszerűségi szempontok, amelyek aztán együttesen arra indították az Egyházat, hogy a IV. század elejétől fogva törvénybe iktassa a kötelező celibátust.

Eszerint a tudatlanság netovábbja az, ami-kor egyes „jólértesült” újság-riporterek a tizenegyedik századbeli VII. Gergely pápától származtatják a papi nőtlenség intézményét, holott az első egyházi törvényt a celibátusról már az elvirai spanyol nemzeti zsinat alkotja 305-ben, tehát több, mint 750 esztendővel VII. Gergely glöött. Ez a zsinat a 33. kánonban az egyházi rendből való kizárás terhe alatt kötelezi a püspököket, papokat és diákonokat, hogy feleségeiktől tartózkodjanak. Hogy mennyire az Egyház közérzéséből fakadt e határozat, fényesen igazolja a következménye: e részleges törvény kötelező

ereje csakhamar kiterjedt az egész Nyugatra. A II. karthágói zsinat (390.) már a szubdiákonokat is említi és a VI. század végétől I. Gergely pápa óta (590-604) az egész nyugati Egyházban általános volt a kötelező celibátus a szubdiákonktól fölfelé. Ettől kezdve egészen a XX. századig a törvény lényege csak egyetlen egy momentummal gyarapodott: a XII. század elején az I. és II. lateráni zsinat elrendelte a magasabb egyházi rendek bontó akadályát is, vagyis attól fogva a papok házassága nemcsak tilos volt* hanem érvénytelen is.

Az igaz, a törvény betartása a korszellem szerint ingadozott. Mint minden intézmény, mely közelről érinti az emberek érzeli világát, a korszellem ár-apálya szerint majd hullámhegyre lép, majd hullámvölgybe sülyed alá: úgy a celibátus is. Voltak borzadalmas állapotok, mint pl. a X. és XI. században, valamint a renaissance-pápák idejében. Az ideál elsülyedt, de mindig megtisztulva került elő a hullámsírból: amott VII. Gergely eréyes intézkedései, itt a tridenti szent zsinat reform-rendeletei folytán. Érdemes volna a celibátus eme hullámzását végig kísérni a történeti események folyamán, ám e kis füzet keretei ezt nem engedik. Teljes képet nyújt nekünk e viszontagságos hányattatásokról dr. Sípos István pécsi teológiai tanár kitűnő műve: A Celibátus

története és védelme”, melyet az érdeklődöknek a legmelegebben ajánlhatunk- Nekünk most a do- log praktikus oldalát kell megragadnunk és rövi- den megvázolnunk a celibátus apológiáját.

IV. Kényszer-celibátus?

A celibátus legfényesebb apológiája annak története. Egy intézmény, amely hadat üzen a legerősebb emberi ösztönöknek, amely a legemberibb érzelmekről való lemondást követel, nem állhatott volna fönn tizenkilencszáz éven keresztül, ha csak nem a kereszténység közszükségleteiből nőtt volna ki.

Merő kényszer, pusztán birtokpolitikai okok vagy pláne egyes pápák hatalmi törekvései soha sem eredményezhették volna, hogy a természetnek annyira ellenmondó intézmény minden dia-dalmasan kerüljön ki az idők kavargó hullámsir-jából. Ha tehát mégis diadalmaskodott és túl-élt e a lezajlott kétezer év kulturvajúdásait, ez csak azt bizonyítja, hogy a celibátus szüksége és nélkülözhetetlen volta benn élt a köztudatban és hogy benne az Egyház vitális érdekeit láta meg-testesítve.

Bizonyos tehát, hogy az Egyház jól megfondolt okokból hozta a celibátus szigorú törvényét.

A papi nőtlenség történetéből pedig az is bizonyos, hogy e jól megfontolt okok két csoportra oszthatók: a papi méltóság és a papi foglalkozás magasztossága, — ez a két főszempont lebegett az Egyház szemei előtt, amikor indítatva érezte magát, hogy ezt a nehéz jármot legkedvesebb fiainak vállaira tegye.

Az első szempont a papi méltóság. A kereszteny köztudat valahogy a papi ideálhoz hozzá-tartozónak vélte mindig az önmegtartóztatást. A pap Istennel érintkezik, áldozatot mutat be, minden nap egyesül a Legszentebbel. A szent misében mintegy atyja lesz a szeplőtlen isteni Báránynak, aki igéje által az oltáron újra születik. Azért az a kéz, mely az Ur testét minden nap a paténára teszi, legyen valamiben hasonló ama kezekhez, amelyek egykor a jászolba fektették a bethlehemi Gyermeket, Boruljon a pap szűz szent János-érzelmekkel a Mester szívére attól a perc-től fogva, hogy a szentelésnél átnyújtják neki a kelyhet az ostyával, egészen azon óráig, amikor majd a sírkövére vésik e két szimbólumot. Ez a kereszteny köztudat a papról. Az Egyház fölfogása szerint tehát a celibátus első sorban menyegzői ruhája a papnak az oltár szolgálatánál. Azért az Eucharisztia katholikus értelme nélkül igen nehéz a másvallásúknak a papi nőtlenség intézményét megérteni.

De még nehezebb enélkül megérteni azt a kivételt nem ismerő következetességet, amellyel napjainkban az Egyház ez intézményhez görcsösen ragaszkodik. Mert legyen bár az a papjelölt bölcseségenben egy Salamon király, ékesszólásban egy Aranyszájú szent János, nagy koncepcióban egy Pázmány Péter: a celibátus fogadálma nélkül az Egyház szépen megköszöni szolgálatát. És mikor ezt teszi, a legkisebb pressziót sem gyakorolja a fiatal levitára.

Manapság néha még jóhiszemű katholikusok is kényszer-celibátusról beszélnek és írnak. Mintha az Egyház kényszerítene valakit arra, h^ohéj P^aP legyen. Az állam, igenis, kényszeríti a fiatalembert arra, hogy berukkoljon és a szolgálati idő alatt kényszer-nötlenségre kárhoztatja őt, A papjelölt azonban szabad elhatározásból szegődik Krisztus seregéhez, A szemináriumban legkevesebb négy éven keresztül alaposan megfontolhatja lépése komolyságát és felelősséget. Az évenkinti magábaszállás idején külön a lelkére beszélnek: lépjen vissza, ha nem érez magában elegendő erőt. Sőt az utolsó percben Is — közvetlen a fölszentelés előtt — maga a püspök figyelmezteti őt ünnepélyesen: még szabad, még el mehet az oltártól, mielőtt örökre lekötné magát,

Melyik életpályán van ennyi idő a megfon-

tolásra? Van-e ennyi előkészület a házasélete? Avagy az a papjelölt nem látja tisztán az elváltalt teher nehézségeit? Avagy nem elég érett ahhoz, hogy végérvényesen döntsön ily messzeható kérdésben? De kérdem: vájjon érettebb-e az a 23 éves fiatalembert, amikor önkényt a házaséletre szánja rá magát? És vájjon a jegyesek tisztábban látják-e az oltárnál, mit rejt számukra a lefátyolozott jövő, mint az a fiatal levita, aki évről-évre öt vagy nyolcnapi magábaszállásban vizsgálja magát?

Eszerint a papi nőtlenség nem *kényszer*-celibátus, mert az Egyház a legkisebb pressziót sem gyakorolja, amikor leendő papjaitól a legmagasabb erkölcsi ideál örök fogadalom alakjában követeli szentelésnél. Az igaz érzi az Egyház is, hogy valami isteni merézség az: száz és százezer embertől örök szüzességet követelni. De az Egyház elköveti ezt a merézséget, mert bízik az isteni kegyelem minden lenyűgöző erejében.

V.

Oroszlánszív — oroszlánerő.

A celibátus törvényének második indító oka kétségtelenül a papi foglalkozás magasztossága volt, A pap foglalkozása olyan természetű, hogy végzéséhez *teljes odaadás és osztatlanság* kell.

A papnak szent Pál szerint „omnibus omnia fieri” — mindenkinék mindenévé lenni a hivatala. A pap a nép közbenjárója Istennél, tanítója, pásztorá, tanácsadója, vigasztalója, atyja, anyja és testvére. Már most egy ilyen minden átigogó hivatásnak teljes odaadás és osztatlanság nélkül csak féligr vagy féligr sem felelhetne meg. Azért mondja szent Pál: „Aki feleség nélkül vagyon, azokért szorgoskodik, amelyek az Úréi, miképen tessék Istennek. Aki pedig feleséges, azokkal törödik, melyek a világéi, miképen tessék a feleségének és megoszlott.”.

Ez nem szemrehányás a világi embereknek, hanem csak egy tapasztalati ténymegállapítása: a házasember a családjának tartozó tekintetek által sokszor akadályozva van egy magasabb ügy önzetlen és osztatlans végzésében. És e tényállás alól nem képez kivételt a házas pap sem. Képzeljük, micsoda-lelkismereti konfliktusba nem kerülne a feleséges pap, kolera vagy más ragály idején. Ki vehetné néki zokon, ha így gondolkoznék: Nem tehetem ki veszedelemnek azt az életet, amelyhez másoknak is joguk van; nem lehetek ragályos beteghez, mert megfertőzöm vele családomat? Igaz, ilyen válságos esetekben az orvosnak is, a katonának is helyt kell állnia. De az is bizonyos, hogy nekik ilyenkor óriási belső harcokat kell kiállniok, amelyekben akárhány-

ször győzött már a család szerelte. A celibátus éppen e lelkismereti konfliktusuktól akarja megkímélni az Isten szolgáját és a veszedelem idején oroszlánerővel fölvértezni őt.

Mert bizony a papnak nemcsak ragályos betegkhez kell mennie, a papnak mindenkor mehetkészen kell állania, hogy száműzetésbe, szegénységebe, gyalázatba, börtönbe, halálba menjen — kötelességből. A pap áll az összes vallási és kulturküzdelmekben a legelső tűzvonalban, őt éri az ellenség legelső golyózápora. Kereszttel a kezében, Evangéliummal az ajkán kell minden nap tusakodnia Krisztus és az Egyház rohamozó ellenségeivel. És ha, mint nemrég Portugáliában vagy Mexikóban, megkondul a vallásüldöztgtek vészharangja, ha börtönbe, ha száműzetésbe kell mennie, ha szembe kell néznie a halállal: micsoda erőt és megnyugvást kölcsönöz neki ilyenkor az a tudat, hogy nem áll mögötte aggódó nő és nem sikoltoznak körülötte gyermekek ? ! így lesz a celibátus a halára szántak lovaggá-ütése, így ad a szünesség a papnak oroszlánerőt. Az égen is szomszédos a két csillagzat: az oroszlán s az arató szűz.

De nemcsak erőre, a papnak hivatása betöltsénél nagy szabadságra és függetlenségre is szüksége van. A pap a hit szócsöve, az erkölcsi törvény őre. ő Isten országának királyi ügyésze,

akinek nem egyszer hatalmasokkal is pörlekednie kell. Lesz-e bátorsága megvédeni Isten és az Egyház jogait a befolyásos emberekkel szemben, ha férnie kell a családját érhető hátrányuktól? Ha talán attól kell tartania, hogy feleségét kinézik a társaságból, hogy fiait üldözni fogják az iskolában s leányainak nem akad vőlegény? Nem mindenki Mórusz Tamás, akit felesége könnyei sem tudtak eltántorítani az Egyház iránt tartozó hűségtől, aki kemény léptekkel indult a vérpadra e szavakkal: „Isten veled, Margit, a viszontlátásra azon az örök húsvétreggelen!” Nem mindenki született hős. A katholikus papnak azonban hőssé kell *lennie*. Az Egyház elvárja tőle, hogy az élet legkritikusabb perceiben is bátran ismétli szent Péterral: „Inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint embernek”. De mit lehetne várni ily kritikus órában a feleségeért és gyermekeiért aggódó papról?

Teljes függetlensége⁴: csakis a celibátus adhat a papnak. Véleményét senki sem nyilváníthatja oly szabadon, mint a nőtlen pap. Az ő színvallását nem korlátozhatják családi tekintetek. Az ő lelkiismerete nincs beállítva a bürokrácia gépezetébe, meggyőződését nem kell föláldoznia gyermekei fényes jövőjének. Azért azokat a bátor és jellemszilárd férfiakat, akik fejedelmi önkényekkel dacoltak, azokat a Hildebrandokat,

akik Henrikekkel, azokat a VIL Pluszokat, akik Napóleonokkal szálltak szembe, azokat a német püspököket és papokat, akik végigjárták a Kultuskampf Golgotáját, a celibátus edzette tántróthatatlan hősökké. Érzi ezt az állam. Valahányszor a világi hatalom le akarta igázni az Egyházat és a saját önző céljainak eszközéül használni, minden a papok házasságában láttá erre a legjobb szövetséget. Azért a francia forradalom eltörölte a celibátust s a keleti egyház egészen a világi hatalom uszályhordozója lett a női papok által. Jól mondta már VII. Gergely pápa: „Nem szabadítható föl az Egyház a világiak szolgasága alól, ha csak előbb az egyháziak meg nem szabadítattanak asszonyaiktól.” És ebben az értelemben a celibátusnak igen is van hierarchikus tendenciája is.

VI. Egyéb okok.

Még ennél is többet kell mondanunk. A papi hivatás betöltésénél nemcsak erőre, nemcsak függetlenségre és szabadságra van szükség, hanem azonfölül tömérdek időre és anyagi gondmentességre is. A jó pap holtig tanul — mondja a közmondás. Ha jól és sokat akar működni, sokat kell tanulnia, készülnie és imádkoznia. „De

mi lenne a legszentebb apostoli művekből — kérde Bangha Béla —, ha folyton ott kísértené kényelemre a feleség ε midőn repülni, szárnyalni kell, egyre belekapaszkodnának az apostol reverendájába a gyermekek?" És mi lenne az önzetlen szociális működéséből, mi lenne a szegények és árvák gondozásából, mi lenne abból a tömérdek karitatív és kultúrintézményből, mely a nőtlen pap, a nőtlen kanonok, a nőtlen püspök félrakosgatott pénzének köszöni létét és fönnállását, lia a nős papnak folyton arra kellene gondolnia, hogyan házasítsa ki leányait, hogyan tanítassa iiait és hogyan vigye fürdőre beteg feleségét? És még jó volna, ha minden jótékonyúság helyett nem a kapzsiság undok bűnébe sodorná a nős papot az anyagi gond. A történelem legalább szomorú példákat említ feleséges papokról, akiket a családi veszödség szimóniára vitt, akik nyerésszékedtek a szentségekkel, zsarolták a népet és drága pénzért árulták a kegyelmeket. Íme egy fontos újabb momentum a papi celibátus megindokolására.

De még itt sem állapodhatunk meg. A papi működés, hogy eredményes legyen, továbbá abszolút bizalmat föltételez az emberekben. A papi működésnek ugyanis egyik legszebb és legfonto-

¹ Magyar Kultúra. 1915. 174. 1.

sabb tere a gyóntatószék. A lelkiismeret-furdalta ember itt a lélek legintimebb titkait bízza gyarló emberi fülekre. Itt olyan lelki sebekről és lelki betegségekről veszik le a leplet, amilyeneket ott-hon a saját édesatyja, édesanya, a saját férje vagy felesége előtt is eltítkol az ember. Azért mondotta a protestáns Leibnitz: „Krisztus a katolikusok gyónásában szentségi méltóságra emelte a barátságot”. És valóban, a gyónás a szó legnemesebb értelmében a barátság szentsége, mert itt az egyik ember elmegy a másik emberhez és elpanaszolja neki lelke bajait, hogy ez a másik ember Istenről nyárt hatalmánál fogva levegye azokat vállairól. Már most ez a föltétlen bizalom csak a föltétlen titoktartás bizonyosságán alapulhat. Ezt a bizonyosságot azonban nagyon megingatná az a félelem, hogy a papi férjtől a kíváncsi, könnyelmű vagy féltékeny feleség titkokat csikarhatna ki, amelyeket a gyónó a világ minden kincséért sem bízna másvalakire, „A világ — mondja gyönyörűen Bougaud — összetönszerűen megérezte, hogy gyónás és hitvesi szerelem nem élhetnek együtt. Azért ahol nős a pap, eltűnt a gyónás vagy pusztta formalitássá lett.” Ez sem megvetendő motívum a kötelező celibátus elrendelésénél.

De végre nem szabad figyelmen kívül hagynunk a papi működés legfontosabb tényezőjét

sem: a jó példaadást. Szép a keresztény tan, de csak festett kép marad az eleven példa varázserje nélkül. Olyan enélkül a prédikáló pap, mint az az atya, aki égő szivarral osztogat intelmeket a fiának, hogy ne dohányozzék. Vagy mint az a német demokrata, aki egy népgyűlésen az alkohol ellen mennydörgött, de utána rekedt torkát pezsgővel öbölgette. A latin közmondás azt mondja: „*Verba movent, exempla trahunt.*” Ám szavak megindítanak ugyan, de ami tettre racao., az az élő példa delejes hatalma. És lám, ilyen delejes mozgató erő, mely ebben a nemileg túlizgatott korban önfegyelmezésre van hivatva oktatni egy egész nemzedéket, a papi celibátus.

Nem a nő lebecsülése az, mint némelyek mondják. Még kevésbbé merénylet az emberi természet ellen, mely parancsolón követeli jogait. A celibátus a szellem diadala az anyag fölött, egy eleven és örökös példa, hogy a leghatalmasabb emberi szenvédély, az érzékkiség ellen gátat emelni igen is lehet. Egy tekintet a papi talárra eleven prédikáció — nem ugyan a házaság *ellen* — de igenis az önfegyelmezés *mellett*. Erre azonban manapság épügy, talán még jobban szükség van, mint a haldokló római birodalom korszakában.

Most, amikor fiatalembereink csak oly kézen köthetnek házasságot; amikor katonáink éve-

ken keresztül kénytelenek nélkülözni hitvesük szerelmét; most, amikor kathedrákról fennen hirdetik az úri morált és nyíltan útlevelet adnak a Nietzsche-féle szőke bestiának; most, amikor a fegyelmezetlen férfi-szenvedély a nők nagy százalékát a prostitúció karjaiba sodorja; amikor hadosztályokra menő nemibeteg katonáink vannak; amikor akadémiai ifjúságunk 25%-a fertőző betegségekben sínylődik; most, amikor meglazulnak a családi kötelékek és a hitvesi hűség esküjének a romjain keresztül gázol a viszály, a züllés a családokba is: most — mondom — igazán nem fölösleges egy élő lelkismeretet állítani oda gátul, egy eleven intelmet, hogy íme van szexuális örömök nélkül is boldogság és megelégedés az önfegyelmezés regulája által.

Ezzel eléggé igazoltnak hisszük a celibátus jogosultságát. Közel kétezer éves története és az imént kifejtett érvek éppen elegendők arra, hogy a celibátust ne csak pusztán indokoltnak, hanem a katholikus Egyházban nélkülözhetetlen intézménynek tartuk. Hátra volna még az ellenvetések cáfolata. Ez azonban a mondottak után könyű föladat:

VII.

Tájékozatlanság.

Hogy a celibátus ügyét mily könnyelműen intézik el néha a talárra méltatlan katholikus papok, annak egyik kiáltó példája egy vidéki lap 1918. évi március 1-ső számában megjelent cikke, melyet itt illusztrációkép teljesen leközlünk:¹

„Mi az a celibátus? Egyszerű fegyelmi intézmény, olyan mint pl. a főkapitány rendelete, hogy — balra hajt». Intéző hatóságaink a celibátus által nekünk is azt mondják: balra lépj! — ahelyett, hogy mehetnénk az egyenes és egyedül emberek számára épült úton, mely a házasság révébe vezet.

Protestáns testvéreinket a kutya sem meri működési terüön megugatni, mert feleségének atyafisága megvédelmezi. Minket megugat minden kutya — bántatlanul. Nem áll részünkre senki sem.

Házunkban nincs egy megbízható személy, akire rábízhatnánk a kulcsot s csekély vagyonunk veszendőbbé megy. Protestáns lelkész testvéreink megfelelő házasság által többnyire kedvező anyagi viszonyok közé jutnak. Nekünk kisebb javadalmazása papoknak sokszor bizony nyomorognunk kell s ilyenkor teljesítse aztán valaki fennkölt lélekkel kötelességét.

S milyen a pap halála? Legtöbbször olyan, mint a megunt kutyáé. Talán egypár haszonleső alak állja körül betegágyát: sóváran lesve az áldott utolsó pillanatot. S

¹ Lásd: *Csallóköz*, 1918. márc. 1.: Az elnéptelenedés meg a celibátus.

még jó, ha a háttérben nem kuporog néhány, akinek szívében fájdalom, ajkán átok, homlokán a gyalázat bélyege.

Mindezt lehetne orvosolni a celibátus egyszerű eltörlése által. Most a háborús elnáptelenedés orvoslása kapcsán könnyű szerrel ki lehetne végezni a ma már teljesen céltalan és idejét múulta celibátust, ami bizonyára nagy hasznára volna a papság és az Egyház tekintélyének.

Amely pappal eddig erről a dologról beszéltem, az mind így fogja föl a dolgot. Csak aztán ne 80 esztendős aggastyánokat kérdezzünk, akiknek a szájából a szél már kifújja a cigarettagot.”

Deák Antal.

Nem hisszük, hogy a cikkíró pap, de ha igen, szánalmat érdemel. Nem azért, mintha a celibátus időszerűségéről tilos volna vitatkozni: hiszen nem dogmáról, csak fegyelmi intézkedésről van szó. Hanem azért, mert cikkíró fölfogás, tájékoztatlanság vagy jobban tudatlanság tekintetében egy színvonalon áll a fővárosi liberális-szabadkőműves újságok riportereivel, amikor ezek egy papi skandál kapcsán a celibátusról írnak „szellemes” elmefuttatásokat. Cikkíró elárulja, hogy halvány fogalma sincs a celibátus kétezer éves történetéről, szelleméről és azokról a végérvényesen döntő motívumokról, amelyek miatt az Egyház a papi nőtlenséget oly szigorú törvényben rendelte el. Cikkíró érvelésében az anyagiakat tolja előtérbe, pedig a kérdés eldöntésénél csupa szellemi, csupa lelkei motívumok játszottak közre. Egyébként még nem lehetett hallani, hogy egy pap a

celibátus miatt halt volna éhen. De hogy görög-katholikus nős kollégáink nem egyszer küzdenek a megélhetéssel — azt panaszos leveleikből és cikkeikből tudjuk.

A „kutyaugatás” miatt pedig ne sajnáljuk a katholikus papot. Ez az ő dicsősége és annak a jele, hogy fél tőle az ellenség és respektálja benne azt az erkölcsi erőt, melyet képvisel. Szmorú jel volna, ha már a kutya sem ugatná meg. Egyébként az ideál magaslatán álló papot a jók részéről annál több rajongás és őszinte ragaszkodás környekezi.

Ami pedig az utolsó perceket illeti, a jó pap halála minden irigylendő. Ágyát nem veszik körül siránkozó árvák, sem könnyes szemű feleség. Szíve nem facsarodik össze az elhagyandó földi javak miatt, amelyekhez nem ragaszkodott. Hanem igenis megcsendül fulében a jutalmazó Isten szózata: Aki apát, anyát, feleséget, hagy el az én nevemért, a százszorosát kapja jutalmul és hozzá az örök életet. Egy jó papnak a koporsóját nem kaján arcok állják körül, hanem szerető hivek ezrei, útja pedig a temetőig diadalmenet. A hanyag papnak, utolsó órája talán olyan, amilyennek a cikkirő ecseteli. De ebből nem a celibátus eltörlése következik, hanem az, hogy dolgozzunk többet, gyakoroljunk több aszkézist és emelkedjünk a papi ideálok magaslatára.

Cikkíró végre a háború okozta elnéptelenedést hozza föl kapós ürügyl a celibátus eltörlesére. Egy kis alapos reflexió azonban meggyőz minden elfogulatlan gondolkodót arról, hogy éppen ez az elnéptelenedés egy újabb nyomós ok a társadalomnak a celibátus tiszteletben tartására, a papnak pedig annak becsületes megtartására.

Az igaz, ha valakinek, hát egy jó és haza-fias papnak kell, hogy szívén feküdjék fajának, nemzetének megritkulása a halál e borzalmas aratásakor. De a maga részéről az ő legeredményesebb segítő munkája nem abban fog állani, hogy maga is beáll a magvetők közé, hanem abban, hogy lelkiismeretes munkásokat képez a nemzeti jövő szántóföldjének a megmunkálására: kötelességtudó hitvestársakat, akik nem irtóznak a szülői terhektől, kitűnő apákat és mélyen vallásos édesanyákat. Mindenki érzi már, hogy a házasság szentségének tiszteletben tartása és az erkölcsös élet — ez a kettő a legfőbb eszköz arra, hogy minél előbb betömjük a háború-ütötte réseket. Már most itt éppen a celibátus van hívatva arra, hogy megbecsülhetetlen szolgálatokat tegyen nemzetünknek,

A történelem ugyanis tanúskodik arról, hogy a celibátus mindenkor a házasság védelme volt; hogy a szüzesség elvetésével leomlottak a nemi

élet korlátjai és összedőlt a házasság két leghatalmasabb pillére: az egység és a fölbonthatatlanság. Azok a felekezetek, amelyek elvetették a szüzességi ideált, lemondta a hitvesi frigy szétörhetetlen kapcsáról és most zavarban vannak, mivel akadályozzák meg a család züllését. Mert ha az önmegtartóztatásnak nincs értéke, ha az természetellenes, mit tegyen akkor az a házasfél, akinek a hitvestárs betegsége vagy egyéb akadályok miatt a lemondás kényszeráldozatára kell fanyalodnia? Itt az önzés logikája csak két jelszót ismer: válás vagy úri morál. Az Egyház azonban ilyen esetekben rámutathat a celibátusban élő papjainak még nagyobb áldozatára. Es amikor az a nőtlen pap a házasság szentségéről beszél; amikor az ifjúságnak tiszta életet ajánl; amikor nemcsak elvben hirdeti az önmegtartóztatást, hanem a celibátusban annak eleven példáját is mutatja: indirekte a legnagyobb szolgálatokat teszi a népesedés előmozdításának.

Viszont a dégénérait napisajtó, amely az elnéptelenedés ürügye alatt követeli a celibátus eltörlését, csak vessen magára, mert iszonyí felelősséggel terheli. Ez a sajtó évtizedeken keresztül hirdette jó pénzért az antikonceptiós eszközöket. Ez az idegen szellemű erkölcsstelen sajtó még ma is apróhirdetéseiben, szerkesztői üzeneiiben, de különösen tárcáiban nyíltan és sze-

mérmetlenül képviseli azt a léha életfölfogást, mely a házasságban nem a szentséget, nem Istennek az emberiség gyarapodására rendelt intézményét látja, hanem pusztán az érzékkiség gyönyöralmáját, amelynek csak a nedvét kell ki-szívni, de a magvát büntetlenül el is lehet dobni.

Az Egyház azonban az ő nőtlen papjai által a szószéken, de még inkább a gyóntatószékben valóságos kereszes hadjáratot folytat a gyermek-áldás bűnös korlátozása ellen. És ez a hódító hadjárat százszorta több emberéletet ment meg a társadalomnak, mint amennyit a nős papok együttesen adhatnának neki. Mert méltóztassanak elhinni, a modern új malthuzianizmus elleni harcot semmiféle Lex Julia et Papia nem fogja eredményesen végigküzdeni. Itt csak egy használ: a házasság Istenről rendelt fölcéljának folytonos hangoztatása és annak a parancsnak a föl-ébresztése az alvó lelkismeretekben, hogy „Ne ölj!” Ezt pedig leginkább ott a gyóntatószékben végzi a nőtlen pap, akihez — mint föntribb lát-tuk — éppen nőtlensége miatt bizalommal köze-lednek az emberek.

A többi ellenvetésre csaknem fölösleges itt körülményesebben kiterjeszketni. Beszélnek a celibátus természetellenességéről, amennyiben az élettanilag lehetetlen vagy veszedelmes. Erre már az előbbi füzetben szaktekintélyek fölvonul-

tatásával adtuk meg a csattanós választ. Beszélnek az egyéniség elnyomásáról, mintha az erotikum több egyéniséget váltana ki belőlem, mint az a magasztos, egész embert követelő, osztatlan papi működés. Beszélnek az Egyház kegyetlenségről, amikor a legkétségbjeejtőbb esetekben, bár tehetné, még sem ad dispensációt. Pedig bizonyos, hogy ilyen dispensáció reménye csak gyarapítaná az ingadozók számát, tág kaput nyitna a kétségbjeejtő esetek mesterséges gyártásának és idővel fölborítaná az egész papi fagyelmet. Beszélnek végre a celibátus erkölcsstelenségről, hivatkozván az erkölcsi botlásokra, melyeket a nötlenségre kárhoztatott papok nap-nap után elkövetnek. Nos, a papi becsületnek tartozó méltányosság ellen vétenénk, ha ezt az utolsó ellenvetést hallgatással akarnák mellőzni.

VIII. Papi botrányok.

A hiénákról azt mondják, hogy éhségükben föltúrják a temetőket és kikaparják onnan a sírok lakóit. Sajnos, a történelem mezőin is kóborlnak kétlábú hiénák, akik föltúrják az eltemett századokat, kiássák onnan a szenzációs papi botrányokat és rosszmájú megjegyzésekkel, nem egyszer rosszakaratú ferdítésekkel fűszerezve

föltálalják azokat az éhes publikumnak azzal az ajánlással: íme a celibátus. Olaszországban valóságos botránygyárak léteznek, Franciaországban M. Flachon, a „Lanterne” szerkesztője, jó ideig külön rovatot vezetett fiktív papi botrányokról. Németországban a Theiner testvérek szenzációs könyvet írtak erről „Die Einführung der Erzwungenen Ehelosigkeit und ihre Folgen” cím alatt. Hoensbroech exjezsuita pedig „Ultramontane Moral” című könyvében kedveskedik kortársainak szenzációs botránycsemegékkel. Németországban 1900-ban egy fiktív botránystatístika alapján követelték a szociáldemokraták a celibátus eltörlését a parlamentben. Magyarországon is találkozott egy plébános, aki 1896-ban kiadott könyvében „A celibátus, vagyis a kötelező papi nőtlenség” — a történelem összegyűjtött papi botrányai alapján hasonló kérelmet intéz a magyar püspöki karhoz.

Most nem érünk rá arra, hogy a pamflettirodalomban szellőztetett esetek megbízhatóságára szót veszegessünk. Mellőzzük azt is, hogy a celibátus támadói a selejtes papok aránylag kicsiny csoportja mellett nem veszik észre azokat a légiókat, a tiszteinges papok százereit, akik becsülettel állják az önmegtartóztatást. Mellőzzük, hogy ama két-három kis ország mellett, ahol speciális nehézségekkel küzd a papi nőt-

lenség, ott van még az egész világ, ahol e nehézségeket játszva küzdi le egy már a közszellemből sarjadzott ideálisabb papi fölfogás, Mellózzük, hogy Magyarországon, Itálián és Ausztrián kívül van Svájc, Franciaország, Németország, Anglia, Északamerika, ahol igazi papi botrányról úgy-szólván soha sem hallani.

Ehelyütt tegyük föl, hogy a pamphlettek adatái minden hitelesek. Sőt engedjük meg, hogy az általuk festett kép még csak meg sem közelíti a valóságot. Vájjon mi következik ebből? Talán a celibátus eltörlése? De akkor el kell törölni a házasságot is, mert vannak házasságtörök. El Jcell törölni a hatodik parancsot, mert azt igen sokan megszegik. El kell törölni az összes állam-törvényeket, meri a polgárok nap-nap után véte-nek ellenük. Igen furcsa okoskodás az, mely a törvény értékét és jogosultságát nem a törvény célja, hanem a törvényszegők száma szerint államija meg.

Tudjuk mi azt, hogy nem test és vér nélküli angyalok a szentély szolgái. A papszentelés nem avatja az embert megsebezhetetlen Siegfrieddé. Ahol emberek vannak, ott lesznek emberi hibák is. Ahol emberi gyöngeség vegyül az ideálba, ott lesznek minden, akik az ideál mögött maradnak. De a józan ember nem a lehullott gyümölcs szerint ítéli meg a fát, sem a hadsereg szellemét a

szökevények szerint. Hogy a hivatalnokok között találkozik enyvesujjú, ki fogja azért a hivatalnoki intézményt tenni felelőssé? Hogy a pápák között volt egy VI. Sándor, vájjon elvetjük érte az egész pápaságot? Az a híres vergiliuszi elv: „Ex uno disce omnes” — egről ítéld meg a többet — a legnagyobb sértés a társadalomra nézve. Néhány selzjtes egyén szeri ni: ítélni meg az egész osztályt, az egyes hibait átírni az intézmény számlájára annyi, mint lehetetlenné tenni a társadalmi életet,

Azért ne legyünk olyan csillagászok, akik csak a hulló csillagokat figyelik ; az égboltozatot a tulajdonképeni álló csillagok teszik ki. Az orvos-tudomány annak marad még akkor is, ha maga az orvos fekszik betegen a kórházban. Igazi vagy pláne költött napi botrányok nem ingathatják meg tiszteletünket a kétezeréves papi celi-bátus iránt. Hiszen egy templomi műremek nem veszít nagyszerűségéből akkor ssm, ha söpréskor valaki összekaparja benne az egész szemetet a főportái előtt egy rakásra. Az idegen, aki tanulni és csodálni jön be, megkerüli a szemétrakást, belép és a műremek nagyságára és szépségére vonatkozó ítéletét egy csöppet sem befolyásolja a szemétrakás, még kevésbé fogja követelni hogy a szemétrakás miatt bontsák le az egész templomot.

így vagyunk a celibátussal is. A századok szemetjét kaparják össze némelyek, hogy elhomályosításak annak ideális szépségét és célszerűséget. Ebből azonban nem az a logikus következetés, hogy az Egyház törölje el az ideált, hanem csak, hogy még jobban sürgesse a törtetést az ideál felé. Ebben pedig az Egyház nem az új ságriporterek véleményét fogja kikérni, hanem a saját kipróbált eszközeit fogja alkalmazni: a szeminiáriumi nevelés reformját, a kanonika vizitációt, egyházmegyei zsinatok tartását, de különösen: *a vallásos közszellem emelését az egyes néprétekben.*

Jól mondja Dr. Sipos István: „Magára veszen az a nép, amelynek nincsenek jó papjai. Maga az oka. Mert csak jó talajból nő ki az életrevaló, gyümölcsöt termő fa . . . A csontig-velőkig kereszteny nép kebelából kikerült papok már kiskorúktól kezdve át vannak itatva maguk is a kereszténység szellemétől. Az ilyen közszellem nem is türi a rossz papot, hanem elvárja, sőt megköveteli, hogy kifogástalanok legyenek . . . Az ilyen nép asszonyai nem prédának alkalmas férfit, hanem papot látnak a papban, Isten szolgáját, lelkük gondozóját, sebeik orvoslóját, kihez még gondolatban sem közelednek semmiféle tisztálatlan gerjedelemmel”.¹

¹ A celibátus története és védelme. 104. 1.

IX.

A pap keresztleje.

A celibátus apológiája nemcsak az Egyház védelme, hanem a modern társadalomé is. Mert a papi nőtlenség nem csak a keresztény ideált tesztíti meg, hanem védő gátat emel a társadalomnak is, amellyel a nemi túlizgatottság fenyegető hullámait visszaszoríthatja. Azért akik ellene hadakoznak, olyanok, mint akik léket akarnak ütni a gáton, melyet egy város emelt az árvíz ellen: a közjó ellenségei. A jelen ijesztő világossággal utal arra: hova vezet a keresztény önmegtagadás elvetése és az ösztönök ellenállhatatlanságának örökös hangoztatása? De hiszen, elön az óra, mikor a katholikus Egyházat áldani fogják azért, hogy a celibátus *ideálját* megőrizte és benne a súlyosan beteg társadalomnak orvosszert nyújtott. És hiszem, hogy eljön az idő, amikor a papra nem vasvillaszemek fognak villogni, hanem hála, megértés és tisztelet fogják őt környezni azok résséről, akik máma talárjában exotikus különködést látnak. Adja Isten, mert a pap ezt a tiszteletet és megbecsülést megérdemli.

Minden fiatalembert, aki máma ezt az ideált követni akarja, örökös vértelesen mártíromságra adja magát. Attól a perctől fogva, hogy átlépi a szeminárium küszöbét, lemondás és örökös küz-

delem lesz minden nap kenyere. Ám ez az ő hivatásának nemcsak keresztre, hanem fennköt szépséga is. „Mert éppen abban látom én — mondja Szeralini Blanka — a papi pályát emberfölöttien szépnek, hogy oly magas igényeket támaszt azoknak szívéhez, akik e pályára lépnek. Megkívánja tőlük, hogy arról is lemondjanak, ami az átlagemberre nézve szívbeli szükséglet. Gyönyörűségesen marész, isteniesen vállalkozó az Anyaszentegyház, amikor szabállyá, föltétellel emeli a papi pályán, hogy a szív osztatlanul Istené legyen. Ez igazán nagy és érezhető áldozat. Más ha sokat küzd is és vívódik, de ha csonkított hazatér, hű hitves vár reá s a hányatott íerfi szíve megpihen egy édes asszonyi keblén. Más, ha csalódás éri és fájdalom, megértést és vigaszt talál, a családi tűzhely puha, gyöngéd fészkén, csevegő, csacska gyermekek között. A papnak azonban, ha estéinkint napi munkája ezer fáradalmáról kimerülten hazatér és talán keserű szívvel, porosan és megköpdösötten nyomja le magányos szobája kilincsét, nem jön előbe senki, nem csókolja le homlokáról senki a port, a verjéket, a gyalázatot; nem becélgeti, nem babus-gatja, nem szórakoztatja senki sem. És ha ilyenkor imazsámolyára hullva, a feszület tövében, a Mester édes szeméből nem tud kiszíni, kiolvasni annyi vigaszt és boldogságot, annyi mosolyt és

szatiszfakciót, amennyi egy érző és vérző ember-szívnek elég: ó jaj akkor neki, mert mint egy kiveret kutyának az éjben, mint egy vacsorátlan koldusnak kint a hidegben, akit senki be nem fogad, úgy kell nyugovóra térnie — elégedetleneül. De ha megtalálja a magányosságban is őt, a szűzi lelkek Jegyesét, ha megszereti az egységedlét édes örömeit: boldog, kimondhatatlanul boldog lesz, mint ahogy boldogok voltak a nagy, a szűzi, az apostoli lelkek — és Jézus osztatlan szeretetét nem áldozza föl soha többé sem a legfényesebb földi májusért, sem a legidillebb családi fészekért.”¹

Azért a jó pap nem szorul szánalomra a celi-bátus áldozatáért. Ha valaki, hát az ő élete tartalmas és teljes olyan vigasztalásokkal, amelyekről a világnak fogalma sincs, Egy család helyett ezren szeretik, ezren sírják el előtte szívük bánatát, ezren bízzák reá lelkük legititkosabb gondolatait. Vigaszainak legbővebb forrása az a tudat, hogy liliomoknak a kertésze és bárányoknak farkas ellen oltalmazója; hogy szava ezer csüggédőnek vigasztalást és ezer kétségeeséssel vívódónak ad reményt; hogy letarolt virágokat egyenget s hogy élőknek és haldoklóknak törli le utolsó könnyeit, ő, aki oly borzalmasan közel

¹ Magyar Kultúra. 1915. 13. sz. 33. 1.

hatol az oltáron Istenhez, hogy leheletével eléri és kezével érinti őt, valóban irigylésre és nem szánalomra érdemes.

Azért a jó pap ekkora hatalom és kiváltság ellenértéke gyanánt szívesen veszi vállaira a celibátus igáját. A jó nép pedig nem sajnálkozással, hanem hálával és szeretettel tekint reá, mert miatta viseli a modern világ gyűlöletének a keresztjét.

